

အလုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်သစ်

ဆင်နဲ့လှေး

စာကြည့်တိုက်ကြီးတစ်ခုတွင် ဟိုသည်လျှောက်ကြည့်ရင်းမှ ကြုံရာစာ တစ်အုပ်ကို ဆွဲထုတ်လိုက်ရာ ထူးထူး ဆန်းဆန်း အမည်တစ်ခုကိုတွေ့လိုက်ရသည်။

‘ဆင်နဲ့လှေး’ The Elephant

and The Flea ဟူ၏။ စာအုပ်အမည် ကို စိတ်ဝင်စား၍ ဟိုလှန်သည်လှန် ကြည့် လိုက်တော့မှ ခေတ်ပြိုင် ဘောဂဗေဒပညာရှင် ‘ချား(လ)ဟင်ဒီ’ Charles Handy ၏ ကိုယ် တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိမှန်း သိလိုက်သည်။ ဟင်ဒီ၏စာကို မဖတ်ဖူးသော်လည်း ဟား ဗတ်ဘီဇနက်ကျောင်းနှင့် တွဲပြီး သူ့ အမည်ကို ကြားဖူးနေ၍ စိတ်ဝင်စားသွား သည်။ သို့ဖြင့် ပြေးပြေးလွှားလွှား ဖတ် ဖြစ်လိုက်သည်။

‘ဟင်ဒီ’က သူ့ဖြတ်သန်းနေဆဲ ခေတ်အတွင်း စီးပွားရေးအခင်း အကျင်းများ ပြောင်းလဲလာပုံကို ‘ဆင်’ မှ ‘လှေး’ သို့ဟု

Meta-Phor: The Image of the Elephant is a record

ကျော်ဝင်း၊ စိန်ခေါ်ကြသူများ၊ တကောင်း စာအုပ်တိုက်၊ ပထမအကြိမ်၊ ၂၀၀၄၊ စာ ၄၁-၄၇။

တင်စားပြောသည်။ အကောင်ကြီး အထနေ့ ဗျူရိုကရက်တစ် ‘ဆင်’ ကြီးများမှ လွတ်လပ်သွက်လက်သော ဒီမိုကရက်တစ် ‘လှေ’များအဖြစ် အသွင်ပြောင်းလာသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ဤတွင် ထူးထူးဆန်းဆန်း ဝေါဟာရတစ်ခုကို သတိပြုလိုက်မိသည်။ ‘ဖလီးဒန်း’ဟူ၏။ ‘ဖရီးဒန်း’ Freedom မဟုတ်ပါ။ ‘ဖလီးလန်း’ Fleadom ဖြစ်သည်။ Flea ကို ကျွန်တော်သိသည်က ‘လှေ’ သို့မဟုတ် ခုန်ကူးပျံသန်းနိုင်သော ‘သန်း’ ဖြစ်ရာ လှေဘဝ သို့မဟုတ်၊ သန်းပျံဘဝဟု စိတ်ထဲက ဘာသာပြန်ရင်း ဘဝင်မကျ ဖြစ်နေမိသည်။

ဆက်ဖတ်တော့မှ ‘ဟင်ဒီ’၏အပ္ပယ်ဖွင့်ပုံကို တွေ့ရပါသည်။ အကောင် သေးသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံကျစ်သည်။ သွက်လက်ပေါ့ပါးစွာ လှုပ်ရှားနိုင်သည်။ ရောက်လေရာတွင် အခြေချတတ်ပြီး မြန်မြန်ပွားစည်းနိုင်သည်။ တစ်ကောင်နှင့်တစ်ကောင်၊ တစ်အုပ်နှင့်တစ်အုပ် ကွန်ရက်ဖြန့် ဆက်သွယ် ထားသည်။ ဤသဘာဝအားလုံးကို စကားလုံး သုံးလုံးနှင့် ချုပ်လိုက်လျှင် ‘ဖရီး၊ မိုဘိုင်း၊ နက်ဝပ်’ Free, Mobile, Network ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ‘ဖလီးဒန်း’သည်ပင် အင်ဖော်မေးရှင်းနည်းပညာက ဆောင်ကြဉ်းပေးလိုက် သော အလုပ်၏ပတ်ဝန်းကျင်သစ်ဟု ဆိုသည်။ ဤပတ်ဝန်းကျင်သစ် ၏ အဆိုပါ သဘာဝသုံးရပ်နှင့် သဟဇာတမဖြစ်လျှင် မည်သည့်စီးပွား ရေးမှ အနာဂတ်မရှိနိုင်ဟုလည်း ဟောပါသည်။

လွတ်မြောက်သွား သောအလုပ်

ဆက်လက်ပြီး ‘ဖလီးလန်း’ပေါ်တွင် ‘အလုပ်၏အရွေ့’ကို ဆန်းစစ် လိုက်ရာ ‘အလုပ်’မှာ တုပ်နှောင်မှုကြီး သုံးရပ်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့ပြီဟု အကဲ ဖြတ်ပါသည်။ အချိန်၊ နေရာနှင့် ငွေကြေး(လုပ်ခ)တို့၏ တုပ်နှောင်မှုဟု ဆိုပါသည်။ ဤတွင် အစဉ်အလာနားလည်ထားကြသော အလုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ကြဖို့ အကြောင်းဖန်လာတော့သည်။

အစဉ်အလာ နားလည်ချက်အရ တကယ့်အလုပ် (Work)ကို ဝင်ငွေရသောအလုပ် (Job) နှင့် တစ်ထပ်တည်းလို နားလည်နေကြသည်။ ဝင်ငွေမရလျှင် အလုပ်မမည်။ အပျော်တမ်းသဘောသာ ဖြစ်နေသည်။ ဤနားလည်ချက်ကို ဆွဲဆန့်လိုက်ရာ ကုန်စည်သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု

တစ်ခုသည် မည်မျှပင် အသုံးဝင် အသုံးကျနေစေကာမူ ‘ရောင်းကုန်’ Commodity စာရင်းမဝင်သမျှ ‘ဖလှယ်တန်ဖိုး’ Exchange Value မရှိသလို ဖြစ်နေတော့သည်။ အကျိုးဆက်က မကောင်းပါ။ လူ့ဖြစ်တည်မှုတွင် စီးပွားရေးကိုသာ အဓိကလိုအပ်ချက်နေရာထားပြီး ကျန်အခြင်းအရာ အားလုံးကို ငြင်းပယ်ရာ သို့မဟုတ် ဒုတိယ၊ တတိယနေရာပို့လိုက်သလို ဖြစ်သွားတော့သည်။ ဤအတိုင်းသာ ဆက်သွားလျှင် ‘လူ’သည် ‘ငွေ’၏ အစေစားခံ ဘဝမှ ဘယ်တော့မှ မလွတ်မြောက်နိုင်ဟု သတိပေးပါသည်။

စင်စစ် အလုပ်သည် ဘဝ၏ကျောရိုး သို့မဟုတ် ဘဝ၏ အခြေခံဖြစ်ရာ ‘အလုပ်’ သည် ဘဝကိုထင်ဟပ်နိုင်ရမည်ဟု ဆိုသည်။ အလုပ်၏အဓိပ္ပာယ်တွင် ဘဝ၏ လိုအပ်ချက်အားလုံး အကုန်အစင် မဟုတ် တောင် တတ်နိုင်သမျှ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထင်ဟပ်ပါဝင်သင့်သည်ဟု အဆိုပြုသည်။ ဤအမြင်ဖြင့်ပင် ‘ဟင်ဒီ’အလုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်သစ် ကို ဤသို့ ဖွင့်လိုက်သည်။ ဘဝ၏ ကျေနပ်မှုကိုဖန်တီးပေးနိုင်သော လက်ရှိ အနေအထားထက် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အရည်အသွေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သော အနိမ့်ဆုံးမိသားစု၊ အမြင့်ဆုံးလူသားတစ်ရပ်လုံး၏ သုခချမ်းသာကို ဖန်တီးပေးနိုင်သော ကြိုးပမ်းမှုဟု ဆိုပါသည်။

အလုပ်၏အိတ်များ

ယခင်က အလုပ်ဆိုလျှင် ငွေအိတ်ကြီးကြီးကိုသာ တန်းမြင်ကြဖို့ ရှိသည်။ ဤအမြင်က သမားရိုးကျ အဓိပ္ပာယ်ဟောင်းမှ လာပါသည်။ အလုပ်ကို ငွေအိတ်ထဲထည့်လိုက်သည့် သဘောဖြစ်သည်။ စင်စစ်အလုပ်တွင် ငွေရသောအလုပ်အပြင် အခြားသောအိတ်များလည်း ရှိသေးသည်။ ‘ဟင်ဒီ’၏ အလိုအရ အနည်းဆုံးအလုပ်၏ အိတ်သုံးမျိုးရှိနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ A New WorkPortfolio ဟု ဆိုပါသည်။

၁။ အိမ်အလုပ် (Home Work)၊ ကျောင်းသားများ လုပ်ရသော အိမ်စာကို ဆိုလိုရင်း မဟုတ်ပါ။ အိမ်ရှင်မများနှင့် ဆိုင်သောအိမ်အလုပ် House Work ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်ထောင် သို့မဟုတ် မိသားစု ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့သော ဘဝအတွက် အရေးကြီးဆုံး အခြေခံစခန်းဖြစ်ရာ အိမ်ထောင်သာ ယာရေးမှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ တစ်ခုတော့ရှိသည်။ ဤအလုပ်ကို

မိန်းမ၊ ယောက်ျားခွဲစရာမလို။ မိသားစုအဖွဲ့ဝင်တိုင်း တာဝန်ရှိသည်။

၂။ ပရဟိတအလုပ် (Gift Work) ဘာသာရေး၊ လူမှုရေး အလုပ်များ၊ လူမှုဝန်ထမ်းအလုပ်များ စသည်တို့ အကျုံးဝင်သည်။ ဤ နေရာတွင် ‘ဟင်ဒီ’က သူတို့ဆီမှ ကုသိုလ်ရေး အလုပ်တစ်ခုကို ဥပမာပြ သည်။ သက်ကြီး ရွယ်အိုများ၊ လူမမာများအတွက် ကားနှင့်လှည့်ပြီး ရိက္ခာ ဝေသည့်အလုပ်မျိုး ဖြစ်သည်။ (Meals on Wheels) ကျွန်တော်တို့ ဆီမှ ‘ဆွမ်းတော်ကြီးခံ’များကို မျက်စိထဲ ပြေးမြင်မိသည်။

၃။ လေ့လာရေးအလုပ် (Study Work)၊ ကျောင်းသားများ စာမေးပွဲ အောင်ဖို့၊ အမှတ်ကောင်းဖို့ ကြိုးစားရသည်ကိုသာ ကန့်သတ်မထားပါ။ မည်သည့် အသက်အရွယ်မဆို ဘဝအရည်အသွေး မြင့်မားရေးအတွက် လေ့လာဆည်းပူးရသည့် အလုပ် အားလုံးကို ဆိုလိုပါသည်။

အလုပ်၏အိတ်များ ဤသို့ ထွေပြားလာရာ အလုပ်၏သိက္ခာ မှာလည်း ကျွဲကူးရေပါဆိုသလို ပြောင်းလာသည်။ ယခင်ကငွေအိတ်ကိုမှ ဂုဏ်ရှိသည်၊ သိက္ခာရှိသည်ဟု ယူဆကြသည်။ အိမ်အလုပ်ကိုအထင်မကြီး၊ မှီခိုဟု သတ်မှတ်သည်။ ပရဟိတအလုပ်ကို အားမပေးချင်။ ‘ဘကြီးနွား အခမဲ့ကျောင်း’ဟု အပြစ်တင်သည်။ လေ့လာဖတ်မှတ်သည့် အလုပ်ကို အလုပ်ဟုမထင်။ ‘စာတိုရှူး’ဟု ကဲ့ရဲ့သည်။ ယခုအလုပ်၏ သိက္ခာကို ငွေနှင့် မတိုင်းဘဲ မိမိနှစ်သက်ရာနှင့် ဝိသေသ ပြုနိုင်ပြီဟု ဆိုပါသည်။ ဥပမာ ဆရာဝန် စာရေးဆရာတစ်ယောက်။ သူ့အလုပ်ကိုမေးလျှင် ဆရာဝန်ဟု မပြော၊ စာရေးဆရာဟု ဂုဏ်ယူပြောသလိုမျိုး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

အဆိုပါအလုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်သစ်နှင့် အစဉ်အလာ ဘောဂဗေဒကို ဆက်လက် ဆန်းစစ်လိုက်ရာ ပညာရှင် အသိုင်းအဝိုင်းကြားတွင် အတော်လှုပ်သွားလိမ့်မည်ဟု ထင်ရသည်။ အစဉ်အလာ ဘောဂဗေဒက အမျိုးသားဝင်ငွေကို စုစုပေါင်း တိုင်းပြည်ထုတ်ကုန်တန်ဖိုး G.D.P နှင့် တိုင်းသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဝင်ငွေရသောအလုပ်ကိုသာ အလုပ်ဟု အသိအမှတ် ပြုသည့် သဘောဖြစ်ပါသည်။ အခြားသော အလုပ်၏အိတ်များကိုမူ အသိအမှတ် မပြုသည့် သဘော၊ ငြင်းပယ်သည့်သဘော ဖြစ်နေသည်။ သို့အတွက် ဘောဂဗေဒဆရာများ ပြောနေကြသော စီးပွားရေး တိုးတက်မှု ဆိုသည်မှာ အခြေခံကပင် မှားနေပြီဟု စွဲချက်တင်ပါသည်။

ဆက်လက်ပြီး လက်ရှိကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အလုပ်လုပ်ပုံကိုလည်း ဝေဖန်သည်။ ကော်ပိုရေးရှင်း အားလုံးလိုလိုမှာ အမြတ်တစ်ခုတည်းကိုသာ ဦးတည်ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ အလုပ်သမားထု၏ ကုန်ထုတ်သတ္တိကို အပြည့်အဝ မရနိုင်ဟု ဆိုသည်။ လက်ရှိလုပ်ခစနစ် မှာလည်း အလုပ်၏ ငွေအိတ်ကိုသာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားသော အိတ်များ၏ တန်ဖိုးကိုမသိ။ ဤသို့ မသိသောကြောင့်လည်း ဤအိတ်များမှ ငှပ်နေသော အစွမ်းအစများကို ထုတ်မသုံးနိုင် ဖြစ်နေရ သည်။ သို့အတွက် အနာဂတ် ကော်ပိုရိတ်ဖွဲ့စည်းပုံသည် အလုပ်၏အိတ် အားလုံးကို လှုပ်နှိုးနိုင်အောင် ရည်ရွယ်သင့်သည်ဟု အကြံပြုပါသည်။

အထူးသဖြင့် လေ့လာရေးအလုပ်သည် အနာဂတ်အတွက် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံခြင်းဖြစ်ရာ အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤ အတွက် လေ့လာသင်ယူနိုင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်၊ လေ့လာသင်ယူလိုစိတ်ကို စေ့ဆော်ပေးနိုင်သည့် မက်လုံးနှင့် ပညာကိုတန်ဖိုးထား လေးစားတတ်သည့် နှုန်းစံများ ဖန်တီးပေးရမည်ဟု အဆိုပြုသည်။ အစဉ်အလာ ဘောဂဗေဒ ပညာမှာ ဆိုခဲ့ပါ အရေးတကြီး တာဝန်များကို မျက်ကွယ်ပြုထားပြီး စီးပွား ရေး အတက်အကျ သံသရာထဲတွင်သာ ပိတ်မိနေတော့သည်ဟု ကောက် ချက်ချသည်။ ငွေနောက်လိုက်နေသော ဤပညာရပ်ကြီးမှာ ယခုအခါ ချွတ်ခြုံကျသထက် ကျလာနေပြီဟု အကဲဖြတ်ပါသည်။

ကွက်လပ်

အံ့ဩဖို့ကောင်းသည်မှာ ‘ဆင်’နှင့် ‘လှေး’ကို အချို့ကြီးချို့ပြီး အသယ်ကြီး သယ်လာခဲ့သော ‘ဟင်ဒီ’သည် နောက်ဆုံးရောက်တော့မှ သံသယဖြင့် နိဂုံး ချုပ်လိုက်သည့်အချက် ဖြစ်သည်။ ‘ဖလီးလန်း’ အခြေအနေ ရောက်လာလျှင် လူတွေ ပိုလွတ်လပ်လာမည်။ မိသားစုအတွက် ပိုအချိန် ပေးနိုင်မည်။ ငွေနောက် လိုက်နေစရာမလိုတော့၍ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပို၍နီးလာလိမ့်မည်ဟု ယူဆစရာရှိသည်။ သို့နှင့်တိုင် လက်တွေ့တွင် ဤသို့မဖြစ်။ ကော်ပိုရိတ်တုပ်နှောင်မှုများမရှိတော့၍ အိမ်မြဲလာသည်မှာ မှန်သည်။ သို့သော်မိသားစုအတွက် အချိန်ပေးသည်တော့ မဟုတ်။ ကွန်ပျူတာနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်ချိန်တွေသာ ပိုရှည်လာသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း

မပြောနှင့် အိမ်ထဲမှ အိမ်အပြင်ပင် မထွက်ဖြစ်။ အင်တာနက်ထဲဝင်ပြီး ကမ္ဘာပတ်နေသည်။ ကမ္ဘာကြီးနှင့် နီးလာသယောင် ရှိသော်လည်း မိမိ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်မူ သေချာပေါက် ဝေးသွားသည်ဟု ဆိုပါသည်။

လူတွေ ချမ်းသာလာလျှင် ပိုတည်ငြိမ်လာမည်။ လေ့လာသင်ယူ ချိန် ပိုရလာမည်ဟု မျှော်လင့်ခဲ့ဖူးသည်။ လက်တွေ့တွင်ပြိုင်ဆိုင်မှုများ ပြင်းထန်သည်းသန်လာပြီး ပညာရယူရေးထက် အနိုင်ရရေးက ရှေ့ရောက် လာသည်။ ‘ဟင်ဒီ’က သူ၏အထင်နှင့်အမြင်လွဲချက်ကို ဤသို့ပြောသည်။ “ကျွန်တော်တို့ မိဘတွေ လက်ထက်က လူတစ်ယောက်ရဲ့တစ်သက်တာမှာ နာရီပေါင်း ၁၀၀,၀၀၀လောက် အလုပ်လုပ်ခဲ့ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ သား သမီးတွေ လက်ထက်မှာတော့ ကုန်ထုတ်သတ္တိတိုးလာပြီမို့ သူတို့ အဘိုး အဘွားတွေနဲ့စာရင် အလုပ်ချိန်တစ်ဝက်လောက် လျော့သွား လိမ့်မယ်လို့ ထင်ထားခဲ့တာ။ မဟုတ်ဘူးဗျို့။ ဒီချာတိတ်တွေကြည့်လိုက်ရင် အမြဲ တလှုပ်လှုပ်နဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိတ်တွေ ကျနေတာပဲ။ အင်း-နာရီ ၁၀၀,၀၀၀ ကျော် လေမလားပဲ”

အမှန်ပင်။ မျိုးဆက်သစ် လူငယ်များမှာ လွတ်လပ်မှု၊ မိသားစု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ ပညာဆိုသည်များထက် ‘ငွေကြေး’ကို ပို၍ တန်ဖိုးထား နေကြဟန်ရှိသည်။ ဘာမှားနေသလဲ၊ ဘာလိုနေသလဲ။ ‘ဟင်ဒီ’က အဖြေမပေးပါ။ ကွက်လပ်ချန်ထားခဲ့ပါသည်။

Beauty ၊ မတ်၊ ၂၀၀၃။

စာညွှန်း

- The Elephant and The Flea by Charles Handy

ကျော်ဝင်း၊ **စိန်ခေါင်ကြသူများ**၊ တကောင်းစာအုပ်တိုက်၊ ပထမအကြိမ်၊ ၂၀၀၄၊ စာ ၄၁-၄၇။
